

LA INCLUSIÓ DEL PORTAFOLI COM A ESTRATÈGIA METODOLÒGICA D'APRENENTATGE DE L'ESTUDIANT EN EL MARC EUROPEU D'EDUCACIÓ SUPERIOR.

Serdà, Ferrer, Bernat-Carles
Universitat de Girona
bernat.serda@udg.edu

Ferrer, Avellí, Miriam
Universitat de Girona
miriam.ferrer@udg.edu

Arpí, Miró, Carme
Universitat de Girona
carme.arpi@udg.edu

Patiño, Masó, Fina
Universitat de Girona
josefina.patino@udg.edu

Resum

Aquest article presenta els resultats del procés d'implementació del portafoli a primer curs dels estudis d'infermeria, en l'assignatura d'estructura i funcionament del cos humà.

La justificació del recurs didàctic s'identifica en el paradigma del marc europeu d'educació superior, el qual es basa en l'aprenentatge responsable i constant de l'estudiant. El principal objectiu del portafoli es centra en guiar als estudiants en la seva activitat d'aprenentatge, afavorint l'autopercepció del procés, fomentar la creativitat per poder assolir els objectius i continguts des de la seva perspectiva i coneixement emprant una visió crítica individual. Aquest marc, facilita l'adquisició competencial i la construcció de l'aprenentatge significatiu aconseguint aproximar el coneixement a la clínica assistencial real. El resultat final permetrà aconseguir les estratègies determinants del conegut aprendre a aprendre d'una forma significativa.

Durant el procés d'implementació del portafoli s'ha avaluat una mostra de 180 estudiants, els quals s'han repartit en 2 grups, 130 han elaborat el portafoli i 50 no l'han elaborat. Es realitza una avaluació quantitativa dels resultats acadèmics de l'estudiant i qualitativa on es recullen els indicis del resultat de la implementació de l'instrument a partir del registre dels estudiants i professors. Els resultats configuren els punts forts i febles que representa l'instrument.

Amb l'anàlisi quantitativa, s'observa que el 83% d'estudiants que lliuren el portafoli aproven a la primera o segona convocatòria amb una nota mitjana de 6.63/10. Mentre que, el 27% d'estudiants que no elaboren el portafoli aproven l'assignatura en primera o segona convocatòria amb una nota mitjana de 5.03/10.

Amb l'anàlisi qualitativa s'observa que el recurs ofereix una informació àmplia i detallada de l'instrument didàctic com a eina d'ajuda i suport en el procés d'aprenentatge. Per altra banda, es detecta que suposa una sobrecàrrega per l'estudiant. És un producte personalitzat i individual en què l'estudiant assoleix les competències, fomenta la creativitat. En virtut dels resultats i amb l'anàlisi estadística es confirma que l'estratègia metodològica és un element clau per l'adquisició i consolidació del coneixement que motiva a l'autodisciplina, a l'autoaprenentatge i a l'autoavaluació, percebre l'avanç formatiu i ajustar l'esforç en relació al resultat acadèmic.

Introducció

En el marc de l'adaptació dels estudis universitaris a l'Espai Europeu d'Educació Superior i a partir del procés de Bolonya, es configura un disseny de canvi estratègic per crear un espai comú de reconeixement de l'ensenyament-aprenentatge. Aquest procés implica l'establiment del compromís conjunt entre professors i alumnes amb l'objectiu d'aconseguir respostes professionals a les demandes i necessitats socials del nostre entorn.

L'element nuclear de l'organització del currículum correspon a les competències les quals faciliten i guien la docència, en base a objectius definits i concretats a priori. A partir d'aquí s'ha de desenvolupar i impulsar un nou paradigma educatiu, el qual es basa i situa com a pedra angular l'aprenentatge de l'estudiant. Aquest escenari obliga a repensar i reconsiderar el nou model d'ensenyament-aprenentatge, el qual ha de motivar i incentivar l'aprenentatge responsable i constant de l'estudiant des del primer curs universitari. Fins fa ben poc, el requisit

bàsic de l'educació consistia en la proximitat o la presència física de l'estudiant davant d'un professor. Aquest enquadrament situa la relació de l'estudiant sota el dictamen del professor establint una relació vertical i enormement unidireccional. En aquesta tessitura la responsabilitat del procés d'aprenentatge s'encerclava irracionalment a la figura del professor. Aquest marc ha de quedar enrere, i s'hauria d'intentar superar-lo. Ara és el moment decisiu per contemporaneitzar la metodologia tradicional. Per altra banda resulta contradictori anunciar la innovació del procés d'ensenyament-aprenentatge, sense innovar i programar de forma paral·lela l'activitat avaluativa, ja que els estudiants no modificaran la seva forma d'aprendre si segueixen avaluats igual, i, els professors no variaran la seva forma d'ensenyar si no se'ls ofereixen noves possibilitats didàctiques, i si no se'ls avalua la seva qualitat docent. Aquest és un cicle negatiu que es retroalimenta. Seria un error pensar que la figura del professor passa a un segon pla, ans a la inversa, perquè el canvi resulti efectiu és del tot necessària la planificació dels coneixements i el domini metodològic. El professor hauria de ser capaç de despertar i estimular a l'estudiant l'actitud de voler aprendre i incitar a l'aprenentatge constant per la construcció del coneixement el qual es concep com un procés d'interacció entre la informació nova procedent del medi i la que l'estudiant ja té adquirida, aquest procés possibilita que l'individu adquireixi el nou coneixement. Aquest procediment l'utilitzarà permanentment i cada vegada de forma més eficaç per la formació durant i una vegada finalitzada la formació universitària.

El concepte de portafoli és la història documental estructurada d'un conjunt, acuradament seleccionat d'evidències, resultats, reflexions, execucions i comeses significatives per l'estudiant i que requereixen una preparació prèvia així com un guiatge tutorial del professional docent. L'instrument dóna suport i ajuda a autoregular i autoavaluar a l'estudiant. Així doncs, s'entén com un mètode d'ensenyament - aprenentatge - avaluació que consisteix en l'aportació de produccions de diferent índole per part de l'estudiant a través de les quals es poden identificar les capacitats adquirides i els significats construïts en el marc d'una disciplina o matèria d'estudi. Aquestes produccions informen del procés personal seguit per l'estudiant que a banda de l'autoavaluació, a més ens permet identificar i calibrar l'esforç invertit en relació a l'assoliment de l'objectiu de l'estudiant i als objectius d'aprenentatge i criteris d'avaluació establerts a priori.

El portafoli de l'estudiant respon a dos aspectes essencials del procés d'ensenyament-aprenentatge. Per una banda, implica una metodologia de treball i estratègies didàctiques en la interacció entre el docent i discent, i, per l'altra, és un mètode d'avaluació que permet unir i coordinar un conjunt d'evidències per emetre una valoració més ajustada de la realitat. Aquest darrer factor, és difícilment assolible amb d'altres instruments d'avaluació tradicionals, que habitualment aporten una visió fragmentada i puntual del procés. Així doncs el portafoli aporta una informació addicional que dibuixa el continu en la trajectòria de l'aprenentatge de l'estudiant. Aquest és un model perfecte que encaixa al nou concepte d'ensenyament-aprenentatge, ja que abstreu, destaca i dóna força al procés d'aprenentatge més que el resultat final de l'estudiant. Aquest concepte d'avaluació que permet l'instrument representa un dels elements de més vàlua ja que proporciona molt elements informatius amb criteri de qualitat de la tasca realitzada. Aquesta conceptualització d'avaluació supera la visió clàssica corresponent al procés final en què aquella era l'oportunitat d'or de l'estudiant a fi de poder *rendir els comptes*. Així doncs, l'instrument del portafoli aflora la forma en què l'estudiant es planteja, reflexiona i delibera en el procés d'aprenentatge.

La utilitat del portafoli ofereix un potencial per identificar l'evolució d'un procés i detectar les habilitats que resulten excessivament complexes. Aquest darrer factor ha estat cabdal per dissenyar tasques progressives de complexitat creixent calibrades ajustada a la capacitat de l'estudiant. Cadascuna de les tasques actua de forma sinèrgica fins assolir l'objectiu. L'encadenatge progressiu de tasques de complexitat creixent, ofereix la possibilitat d'un

aprenentatge harmònic, menys estrident i demandant per l'estudiant. A més a l'aula hem observat que el portafoli és un element facilitador del pensament crític i la creativitat en l'establiment de combinació de conceptes i aconseguir els objectius establint relacions interdisciplinars. Amb aquesta afirmació ens referim que el portafoli representa per l'estudiant el mediador perfecte per, aconseguir la capacitat de ser el màxim responsable i amo del procés, a identificar raons i criteris, formular judicis sobre la realitat, prenent millors decisions, generant respostes novadores, originals i contemporànies, a respondre les seves preguntes i resoldre els seus problemes... Aquestes són algunes de les utilitats que ens ha motivat a continuar el procés d'implementació i expansió en l'assignatura d'estructura i funció del cos humà.

Tot i que l'estructura formal del portafoli que avalua l'aprenentatge d'un alumne pot ser molt variat la seva estructura final depèn de les característiques i relació dels objectius que configuren cada tema. A continuació anomenem els apartats principals que podrien ser d'utilitat i recomanables pel procés d'elaboració del portafoli (Basat en Barberá, E. 2005).

De forma inicial i, amb l'objectiu d'aconseguir un format global coherent i equilibrat de l'instrument és recomanable elaborar un índex de continguts que determina el tipus de treball i estratègia didàctica implicada. Aquest punt pot ser tancat, determinat exclusivament pel professor o bé deixar-lo més obert perquè l'estudiant a partir del descobriment guiat prengui una direcció determinada. Seguidament s'aconsella elaborar un apartat introductor del portafoli que detalli les intencions, creences i punt de partida inicial d'un tema o àrea determinada.

La pedra angular o cos de l'instrument inclou la documentació seleccionada que ha d'elaborar l'estudiant. Les tasques han d'estar estratègicament seleccionades i equilibrades en cadascun dels temes i continguts de l'assignatura. S'ha de considerar que el document inclogui cadascuna de les competències implicades. Per tal d'aconseguir el propòsit es recomana vincular l'objectiu de la tasca amb la competències. Així mateix s'ha de considerar l'habilitat que es pretén desenvolupar per capacitar a l'estudiant. La concreció de subcompetències perfilen l'objectiu a assolir. Així doncs, la presentació de competències i subcompetències vinculades a l'activitat, i presentades a priori, ajuden a l'estudiant i al professor a situar-se millor en el punt de partida i facilitar l'autoavaluació inicial. És ben sabut que, com més concretades es presenten les habilitats i competències a assolir més senzill és per l'estudiant desenvolupar la tasca i autoavaluar-se. Les tasques a desenvolupar poden realitzar a partir de mapes conceptuals, lectures, imatges radiològiques, relacions anatòmiques, dissenys i esbossos anatòmics, informes ...). Cadascuna de les tasques ha d'adjuntar elements clau per la resolució de l'activitat i permetre l'autoavaluació. Aquest punt és cabdal, perquè l'estudiant sigui conscient del nivell d'aprenentatge aconseguit en cadascun dels temes seleccionats.

Finalment, s'ha d'adjuntar una clausura com a síntesis de l'aprenentatge en relació als continguts, l'autoria i audiència del portafoli, índex, objectius i competències continguts desenvolupats, estructura i organització, avaluació. És imprescindible oferir les fonts documentals com bases de dades rellevants i bibliografia determinant a fi i efecte de desenvolupar la tasca de forma satisfactòria.

El responsable del desenvolupament del portafoli és l'estudiant, el qual durant el curs elabora, envia i col·lecciona les làmines de les tasques acordades entre professor- alumne o bé, les que de forma estratègica i iniciativa pròpia decideix elaborar per complementar i consolidar el procés d'aprenentatge. De forma general i orientativa es proposen una mitjana de 2 i 3 làmines o activitats d'elaboració per tema d'assignatura. Els estudiants han d'usar les fonts informatives i posar en joc diferents destreses i capacitats. A forma d'exemple, algunes de les tasques que inclou el portafoli, corresponen a un apartat de completar buits anatòmics, associar imatges radiològiques a estructures òssies; resumir, reflexionar i destacar els continguts principals de textos relatius al contingut; incloure un apartat de vocabulari de la ciència; dibuixar i/o identificar estructures del cos humà, formular casos, incloure i justificar estratègies d'aprenentatge autònom, formular un guió d'una presentació oral...etc

El document final del portafoli, l'estudiant el lliura a mode dossier de construcció personal i inclou la fonamentació teòrica construïda personalment i activament en base els coneixements que ha hagut d'aconseguir, les referències bibliogràfiques dels atles, les bases de dades, revistes electròniques i llibres consultats i finalment un reflexió final incloent l'autoavaluació, l'avaluació del professor i la valoració individual del resultat del de suport i elaboració del portafoli en el procés d'ensenyament-aprenentatge.

En quant al mètode

La mostra. S'ha recollit una mostra de 180 estudiants, dels quals s'ha distribuït en 2 grups, 130 han elaborat la memòria i 50 no l'han realitzada. S'ha utilitzat el test no paramètric per a dades aparellades de Wilcoxon. S'ha de considerar que durant el curs 2006-07, es va implementar el recurs didàctic com a experiència pilot. Aquest és el tercer curs acadèmic consecutiu en el qual s'aplica el portafoli. Durant aquests tres anys s'han recollit els resultats quantitatius i qualitius així com les impressions provinents de l'alumne/a, un grup de professors del Departament d'infermeria responsables de diferents assignatures i un avaluador extern. El desplegament del portafoli s'ha realitzat durant 3 cursos acadèmics. S'ha considerat que el portafoli requeria aquest període d'incubació per tal de poder, detectar les febleses de l'instrument, incorporar els ajustos necessàries, perfeccionar i millorar la seva eficàcia,... Una vegada finalitzada l'experiència pilot, considerem l'instrument com una eina didàctica sòlida i l'incorporem el curs 2009-2010 amb fermesa i de forma consolidada en l'assignatura d'anatomofisiologia la qual s'ha inclòs en el mòdul de les ciències bàsiques de la salut amb 15 crèdits ECTS. Com a conseqüència, durant el període experimental s'ha considerat el portafoli un element didàctic opcional i complementari dels estudiants que assisteixen a les classes magistrals. A final de curs l'estudiant presenta i defensa el portafoli davant del tribunal interdisciplinar, justificant la forma d'elaboració i destacant els punts forts i punts febles de l'experiència.

A partir dels resultats aconseguits del recurs didàctic es registren i identifiquen els objectius aconseguits, les necessitats reals de l'estudiant i els esculls del seu aprenentatge i les limitacions docents. Tant el resultat com la qualitat de resposta de l'estudiant davant la problemàtica plantejada, permet identificar les necessitats educatives i, posteriorment reconduir les sessions magistrals en relació als buits docents detectats en el procés d'aprenentatge, durant el mateix curs acadèmic.

Objectius:

- Analitzar i avaluar la trajectòria del portafoli de l'assignatura.
- Fomentar el progrés i la construcció del coneixement des d'una perspectiva integral.
- Explorar la utilitat de noves formes d'aprenentatge i avaluació amb el recull una àmplia gamma de respostes i formes de resoldre una mateixa problemàtica.
- Complementar el procés d'aprenentatge amb una eina d'innovació docent, per tal que no es basi exclusivament amb la retenció de la informació i adquirir un nou bagatge i experiència professional relativa a les tasques docents de l'assignatura d'anatomofisiologia del pla d'estudis del curs 2009-2010.
- Integrar i elaborar la informació des d'una visió crítica individual i en grup.
- Respectar i valorar el procés individual d'adquisició del coneixement de l'estudiant.

Resultats

En virtut dels resultats i amb l'anàlisi estadística,

Estudiants que elaboren el portafoli. El 83% d'estudiants que elaboren el portafoli aproven l'assignatura en primera o segona convocatòria amb una nota mitjana de 6,63. A més les notes d'excel·lent i Matrícula d'Honor es troben en aquest grup.

Estudiants que no elaboren el portafoli. Un 27% dels estudiants que no elaboren el portafoli aproven l'assignatura en primera o segona convocatòria amb una nota mitjana de 5,03. A més, les notes inferiors a 2,50 s'inclouen en aquest grup. El resultat és significatiu $p > 0,03$.

A continuació volem enumerar els resultats qualitius del recurs didàctic registrats que justifiquen el seu ús i suport en l'adquisició del coneixement.

L'instrument permet guiar als estudiants en la seva activitat i en la percepció del seu propi progrés en l'adquisició d'objectius. És un element d'estímul i motivació intrínseca de l'estudiant que ajuda a focalitzar més en el procés d'adquisició de l'aprenentatge que en el resultat assolit. És un instrument que informa de l'avaluació inicial en cadascun dels objectius, a és, permet integrar els coneixements previs de la situació d'aprenentatge. És una via ideal per socialitzar i donar a conèixer a d'altres estudiants, la capacitat de localitzar desenvolupar, analitzar i resoldre els problemes, entendre i relacionar els continguts d'aprenentatge.

A continuació s'anomenen alguns dels avantatges i inconvenients identificats des de la seva inclusió en l'assignatura com experiència pilot (curs 2006-2007) i durant els 3 cursos, el darrer el 2008-2009. A partir del procés reflexiu i avaluació del procés realitzat pels estudiants, un grup de 3 professors de l'assignatura d'estructura i funció del cos humà, 1 de l'assignatura Mèdico Quirúrgica del Departament d'infermeria, així com, un avaluador extern, es varen detectar i enumerar els punts forts i febles que comportava la inclusió del portafolis com estratègia didàctica de l'assignatura.

En aquest sentit expressem com a punts a favor, que el portafoli ofereix una informació àmplia sobre el procés d'ensenyament-aprenentatge, admetent el seu ús en l'avaluació contínua del procés. De forma progressiva transfereix la consciència i el control de cada activitat d'aprenentatge. A més de l'aprofundiment del coneixement permet avaluar aspectes qualitius i de gran rellevància com és el treball i l'esforç de l'estudiant. Té un caràcter cooperatiu, aquest fet implica que tant el professor com l'estudiant es troben implicats en l'organització i el desenvolupament de l'instrument. En el moment de desenvolupar la tasca, l'alumne desenvolupa elements estratègics, projectant una diversitat d'aprenentatges interioritzats. En aquest model es detecten aprenentatges summament positius i constructius creant per exemple, les estratègies necessàries que utilitzen per resoldre i executar les tasques i assolir els continguts d'aprenentatge. Els resultats aconseguits es poden compartir i millorar amb el suport, tutorització i col·laboració de professors i estudiants el que fomenta una relació més simètrica aconseguint una participació responsable real en el procés d'aprenentatge i avaluació. Promociona l'autonomia de l'estudiant i el pensament crític reflexiu, assegura l'aprenentatge mínim i crea una panoràmica sobre els elements que un estudiant vol dominar, aprofundir o aconseguir-ne l'expertesa. És una font ideal per aconseguir un bon hàbit en la persistència i el manteniment de treball cognitiu i social. És una font objectiva per detecta el continu i el volum de treball, ja que permet comprovar els esforços invertits i permet l'autoavaluació formativa per identificar els objectius aconseguits. És un producte altament personal d'elaboració pròpia, que suposa una memòria excepcional de gran vàlua del procés d'adquisició del coneixement que identifica l'estudiant segons la seva visió, procés reflexiu, perspectiva individual, aquest fet possibilita que no s'identifiquin dos productes igual si s'aconsegueixi identificar un perfil acurat de ser, d'aprendre de l'estudiant en un marc

sociocultural. Ofereix un gran número d'indicadors qualitius que permeten avaluar el procés d'una forma més acurada i superant els típics qüestionaris d'avaluació docent.

No s'han d'obviar els inconvenients recollits en el procés d'implementació del portafoli concretats com a punts febles. Com a primer factor s'ha de destacar la sobrecàrrega per elaborar, desenvolupar i avaluar les tasques que integren el portafoli. La inversió de temps i esforç que li suposa a l'estudiant i al professor implica un alt nivell d'autodisciplina, responsabilitat, perseverança i constància tant de. A més, genera una manca de seguretat pel desconeixement i incertesa d'estar fent-ho bé, aquest factor és més evident en la fase inicial ja que no tenen una normativa de compliment de com resoldre el problema i la llibertat per ser creatius en molts casos els hi genera confusió. No elimina d'altres tipus d'avaluació, és una forma contemporània d'ensenyament, el que implica la inclusió d'un nou model pedagògic, l'avaluació ha d'estar molt ben sistematitzada en referència als objectius i/o l'avanç, sinó resultaria subjectiva i tangencial.

Conclusions

Com a conclusió global i després d'avaluar l'experiència, globalment es pot concloure que alumnes i professors reconeixen el portafoli com una eina metodològica clau, decisiva i rellevant en l'adquisició i consolidació del coneixement. En aquest sentit encoratgen la seva consolidació considerant-la una estratègia docent exemplar en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Durant aquests tres cursos acadèmics el desenvolupament de la metodologia ha representat una experiència que ha generat il·lusió, ha estat altament motivant i enriquidora tant en l'àmbit professional com personal. A l'estudiant li ha representat un document de referència per l'estudi i un justificant sòlid de la progressió assolida i l'esforç invertit en l'adquisició del coneixement.

La gestió i el procés d'avaluació continuada del recurs didàctic ha permès desenvolupar una forma progressivament més elaborada i ajustada específicament a la tasca considerant el seu vincle al contingut d'aprenentatge.

El portafoli és una eina metodològica que motiva a l'autodisciplina, a l'autoprenentatge i a l'autoavaluació. Permet percebre l'avanç formatiu i ajustar l'esforç en relació al resultat acadèmic. Facilita i dinamitza la motivació de l'estudiant en el procés continu d'aprenentatge i en relació a la inversió i objectius assolits. Aquesta oportunitat no exclou l'avaluació externa, en el sentit de la perspectiva del docent, sinó que deixa un espai per la incorporació de les avaluacions dels mateixos estudiants relatives a les necessitats, progrés, resultats, a fi i efecte de poder introduir les correccions oportunes que els hi permetin un millor desenvolupament dels seus coneixements i capacitats.

L'experiència ha generat un escenari afavoridor d'una millor i més profunda interrelació i comunicació entre els alumnes i professors-alumnes, la comunicació és rellevant i bidireccional. Les tutories són constructives i es caracteritzen per la riquesa en la relació i estructuració de continguts el que fa que la relació professor- alumne sigui més simètrica. Tots aquests factors denoten que l'aprenentatge assolit és significatiu i consistent.

Bibliografia

Agra, M. (2003). El portafolios como herramienta de análisis en experiencias de formación on line y presénciales. A Enseñanza: Anuario Interuniversitario de diáctica, nº 21, pp.101-104. Universitat de Santiago de Compostela.

Barberà, E. (2005). La evaluación de competencias complejas: la práctica del portafolio. A Educere. La Revista Venezolana de Educación, any 9, nº 31. pp 26-35

Barret, H. (2008) "create your own electronic Portafolio. Learning & leading with technology. Vol. 27, 7, pp 14-21.

Articles, 39: El portafoli. Daniel Cassany i Montserrat Vilà (coord.). Número 39, abril, maig i juny de 2006. Graó Edicions.
ISSN: 1133-9845.

Codina, L. (1996). *El Llibre digital: Una exploració sobre la informació electrònica i el futur de l'edició* (2a ed.). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Centre d'investigació de la Comunicació.

Pujol, J.M., i Solà, J. (1995). *Ortotipografia: Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic* (3a ed.). Barcelona: Columna.

Kisch, H. (1986). La industria textil en Silesia y Renania: Un estudio comparativo de sus procesos de industrialización. Dins P. Kriedte (ed.), *Industrialización antes de la industrialización* (2ª ed., p. 266-298). Barcelona: Crítica.

Trinkaus, E. (1994). Neandertal, hombre de. Dins *Enciclopedia McGraw-Hill de ciencia y tecnología* (Vol. 4, p. 1470). México: McGraw-Hill.

Heery, M. (1998, juliol/desembre). Organització de la biblioteca: Repàs d'estructures. *Item: Revista de biblioteconomia i documentació*, 23, 8-15.

Mellers, B. A. (2000). Choice and the relative pleasure of consequences. *Psychological Bulletin*, 126, 910-924.

Bustelo Ruesta, C, i García-Morales Huidobro, E. (2000). La consultoría en organización de la información. *El profesional de la Información*, 9(9), 4-10. Recuperat 12 desembre 2000, a <http://publishersnet.swets.nl/direct/issue?title=2246163>

Modern Language Association. (2003). *MLA Style*. Recuperat 30 abril 2004, des de <http://www.mla.org/style>

Smith, I. M. (1988). U.S. *Patent No. 123.455*. Washington, DC: U.S. Patent and Trademark Office.

Qüestions i/o consideracions per al debat

Qüestions i/o consideracions per al debat:

1-Aquest tipus de treball es pot realitzar a totes les assignatures i a totes les carreres o només en aquelles que tenen un caràcter clarament professionalitzador?

2-Quines modificacions hem d'introduir a l'avaluació. Cal considerar el portafoli com a eina d'avaluació o com un instrument més d'avaluació?

3-Quines dificultats comporta introduir aquesta estratègia en grups grans i en assignatures que es treballen de manera modular entre diversos professors?

4.- És viable el disseny i implementació del portafoli des d'una visió multidisciplinària?